

Марія Маланюк
Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНІВ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

У статті досліджено структурні особливості термінології тактичної медицини, а саме численні методи, за допомогою яких вони формуються. Доведено структурні, словотвірні особливості сучасної медичної термінології. Визначено найбільш ефективні методи творення тактико-медичних термінологічних одиниць, окреслено особливості процесів деривації професійної лексики. Продемонстровано семантико-тематичні категорії термінів.

Ключові слова: тактична медицина, термін, композити, юстапозити, суфіксація, префіксація.

In this work the structural features of the combat medicine terminology were studied, namely the numerous methods by which they are formed. The structural, word-forming features of modern medical terminology are proved. The most effective methods of creating tactical and medical terminological units are determined, the peculiarities of the derivation processes in professional vocabulary are outlined.

Key words: combat medicine, composite, juxtaposition, suffix, prefix.

Сучасна мова науки й техніки висуває до термінів кілька вимог. Найважливішими з них є такі, що відповідають правилам і нормам певної мови, терміни, які є систематичними. Кожен термін зіставляється з чітким окремим визначенням, що орієн-

тує на відповідне поняття, тобто вони повинні бути дефінітивними.

Термін має бути коротким, хоча ця умова іноді суперечить вимозі коректності, тобто повноти терміна та внутрішньої відносної незалежності від контексту. Слід увиразнити, що словосполучення має бути красномовним та милозвучним, тому недоречно пропагувати назви, створені з діалектизмів, жаргонізмів чи варваризмів.

Разом з цим, терміни не є ізольованими, незалежними, «вибраними» одиницями загальнонавчаної мови, які мають лише їм притаманні властивості, а становлять повноцінну частину загального складу мови, де властивості слів проявляються більш визначено, регламентовано, відповідно до вимог професійного спілкування та взаєморозуміння.

Лінгвістичні праці з цієї проблеми наголошують, що термін – це лексико-номінативна одиниця мови, що співвідноситься з поняттям спеціальної професійної сфери [1].

Сучасна англійська медична лексика є однією з найскладніших для сприйняття термінологічних систем. Вона охоплює тисячі слів і фраз. Для позначення однокомпонентних термінів використовуються словосполучення, утворені з однокоренових слів загальнолітературних мов, англійською та українською.

Матеріал було дібрано з навчальних та довідкових джерел тактичної медицини [2; 3].

Приклади однокомпонентної термінології тактичної медицини:

1) назви, що містять лише одне слово, яке має один корінь.

Серед англійських термінів у цій вибірці зустрічаються такі приклади: *Alert*, *Antidote*, *Attrition*, *Botulism*, *Breathing*, *Chloropiscin*. Щодо української термінології було знайдено такі однокомпонентні назви: *Аплікатор*, *Бандаж*, *Вата*, *Гельмінтами*, *Гематома*;

2) назви-композиції – утворення з двох або кількох слів, основ чи коренів, об'єднаних в одну лексичну одиницю, яка пишеться разом.

У англійській мові: *Airways* (*Air + ways*), *Battlefront* (*battle + Front*), та ось приклади в українській мові: *Кровопостачання* (кров + о + постачання), *Лейкопластур* (лейко + пластур);

3) назви-юкстапозити – це лексичні одиниці, які складаються з двох слів, основ чи коренів, об'єднаних в одному складному слові, яке пишеться через дефіс.

Приклад англійською: *Anti-toxin*, *Pill-pack*, також було знайдено лише один приклад українською: *Солдат-немедик*.

Словоскладання є способом словотвору, за якого відбувається поєднання двох або більше базових морфем.

Скорочення займає чільне місце серед аббревіатур. Аббревіатури найчастіше використовуються для ідентифікації слів, назв груп та організацій і складаються з початкових літер.

Абревіатура сприяє короткому та чіткому вираженню багатозначних комбінацій і є корисним способом реалізації закону збереження мовленнєвих зусиль. Отож, наведемо декілька прикладів термінологічних аббревіатур:

Bi-SC MEDAG – *Bi-SC Medical Advisory Group*; *CAT* – *Combat Application Tourniquet*.

Афіксація є одним із найпродуктивніших методів побудови слова як у звичайній англійській мові, так і в українській, а точніше у військової медицині.

Суфікс *-ing* використовується для утворення іменників від дієслів, що означають дію, результат дії, процес, матеріал, продукт: *Behaviour-altering drugs*, *Breathing*, *Choking gas*.

У військовій термінології префіксація менш популярна, ніж суфіксація. Префікси *in-*, *dis-* вживаються для утворення заперечної форми слова або його антоніма. В більшості випадків вони приєднуються до прикметників. У реченні використання таких префіксів можна замінити заперечною часткою *not*: *Individual first-aid kit*, *Anxiety disorder*, *Disaster medicine*.

Терміносистема тактичної медицини відрізняється різноманітністю названих у медичній лексиці предметів і понять професійної діяльності. Відповідно до чинних лінгвістичних правил медичний словник називає речі, ситуації, процеси, а також їх властивості. Медичні слова в англійській та українській мовах поділяються на кілька семантико-тематичні категорії. Нижче наведено тактично-медичні термінологічні одиниці:

1. Захворювання та патологічні стани людини:

Botulism, Гельмінтами, Напружений пневмоторакс, Траншейна стопа.

2. Симптоми:

Spasm, Tetanus, Vertigo, Гематома, Оніміння кінцівки.

3. Методи діагностики, лікування та профілактики:

Damage assessment, Destabilization, Medical examination, Вторинний огляд, Декомпресія грудної клітки, Зупинка критичної кровотечі.

На основі аналізу номінацій та результатів спостережень було виявлено, що як англійська, так і українська термінологічні системи тактичної медицини є відкритою лексико-семантичною групою, яка постійно поповнюється неологізмами для позначення нових реалій, які виникають протягом професійної діяльності спеціалістів у цій галузі.

Література

1. Зуенко Н. О., Мусійчук С. Структурно-семантичні особливості термінів. *Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових праць / за заг. ред. О. Г. Шостак. Київ : Талком, 2020. С. 250–252.*
2. Тактична медицина для підрозділів спеціального призначення : підручник. Київ : МВЦ «Медінформ», 2016. 145 с.
3. NATO Council Consolidated Glossary of Cooperation : глосарій. Brussels, 2011. 365 p.